

Lithuanian translation of:
Teenage immunisations for ages 14 to 18.

Paauglių skiepai nuo 14 iki 18 metų amžiaus

Įžanga

Šis informacija yra skirta 14 - 18 metų amžiaus paaugliams ir jų tėvams. Čia rasite informaciją:

- apie paaugliams, paprastai besimokantiems mokykloje, skirtus skiepus ir skiepijimą;
- kodėl šie skiepai reikalingi;
- apie galimą skiepų šalutinį poveikį.

Čia taip pat pateikiami atsakymai į dažniausiai apie skiepus užduodamus klausimus.

Jei turite kokių nors papildomų klausimų arba norite gauti daugiau informacijos, kreipkitės į mokyklos seselę arba į jūsų šeimos gydytoją (GP). Papildoma informacija skelbiama interneto svetainėse www.immunisation.nhs.uk arba www.dhsspsni.gov.uk/immunisation

Kodėl reikia skiepytis?

Valstybinė skiepų programa padėjo pasiekti tai, jog tokios pavojingos ligos kaip, pavyzdžiui, stabligė, difterija ir poliomielitas Jungtinėje Karalystėje praktiškai išnyko. Tačiau šios ligos vis dar egzistuoja, tiek kaimyninėje Europoje, tiek visame pasaulyje. Štai kodėl taip svarbu apsisaugoti. Jungtinėje Karalystėje šiomis ligomis susergama retai dėl aukšto paskiepytų žmonių skaičiaus.

Kaip skiepai veikia?

Skiepų sudėtyje yra nedidelė dalis ligą sukeliančių bakterijų ar virusų arba nedidelis kiekis šių bakterijų gaminamų cheminių medžiagų. Skiepai sužadina organizmo imuninę sistemą ir skatina antikūnų - organizmo medžiagų, skirtų kovai su infekcijomis ir ligomis, gamybą. Taigi, susidūrę su pažįstama infekcija, antikūnai jau bus pasiruošę prieš ją kovoti, ir tokiu būdu apsaugos jus nuo šių infekcijų sukeltų ligų.

Td/IPV skiepai

Td/IPV – tai nuo stabligės (T), difterijos (D) ir poliomielito (IPV - inaktyvuota poliomielito vakcina) saugantys skiepai. Jie suleidžiami viena injekcija ir sustiprina atsparumą, kurį įgijote paskiepyti vaikystėje.

Kokių ligų Td / IPV skiepai padeda išvengti?

Stabligė

Stabligė yra skausminga liga, kuri paveikia raumenis ir gali sukelti kvėpavimo sutrikimus. Stabligė susergama, kai dirvožemyje ar mėšle randami mikrobai per atviras žaizdas, pvz, įpjovimus ar nudegimus, patenką organizmą. Stabligė paveikia nervų sistemą, nuo jos žmogus gali mirti. Stabligė neužsikrečiama nuo kito žmogaus.

Difterija

Difterija yra sunki, paprastai gerklės skausmais prasidedanti liga, kuri gali greitai sukelti kvėpavimo sutrikimus. Tai gali pakenkti širdžiai ir nervų sistemai, o sunkiais atvejais žmogus gali mirti. Kol nebuvo pradėta skiepyti nuo difterijos, Šiaurės Airijoje šia liga kiekvienais metais susirgdavo iki 1500 žmonių.

Poliomielitas

Poliomielitas yra virusas, kuris puola nervų sistemą ir gali negrįžtamai paralyžuoti raumenis. Jeigu poliomielitas paveikė krūtinės raumenis arba smegenis, žmogus gali mirti. Kol nebuvo pradėta skiepyti nuo poliomieliito, Šiaurės Airijoje šia liga kiekvienais metais susirgdavo net 1500 žmonių.

Dažnai užduodami klausimai

Jeigu vaikystėje buvau paskiepytas nuo stabligės, difterijos ir poliomieliito, ar aš vis dar turiu imunitetą?

Galbūt jūs vis dar turite tam tikrą atsparumą, tačiau, jei norite šį atsparumą sustiprinti ir išlaikyti ilgesniam laikui, reikėtų vėl pasiskiepyti.

Kiek kartų reikia skiepytis?

Norint sukurti ir išsaugoti atsparumą nuo stabligės, difterijos ir poliomieliito iš viso reikia skiepytis penkis kartus. Skiepijama:

- pirmuosius tris skiepus kūdikystėje;
- ketvirtąjį skiepą, nuo trejų iki penkerių metų amžiaus, prieš pradėdant lankyti mokyklą;
- penktąjį skiepą dabar.

Paprastai pakanka penkių dozių skiepų nuo stabligės, difterijos ir poliomieliito per visą gyvenimą, bet gali tekti papildomai skiepytis, prieš vykstant į kai kurias šalis.

Pasiteiraukite pas savo šeimos gydytoją.

Jei manote, kad praleidote kurį nors skiepą, kreipkitės į mokyklos medicinos seselę arba gydytoją.

Kaip aš būsiu skiepijamas Td/IPV?

Jums suleis vieną injekciją į žąstą. Injekcijos nėra malonus dalykas, tačiau šį injekciją atliekama labai greitai. Naudojama plona adata ir jūs pajusite tik menką dilgtelėjimą. Jei šiek tiek baiminatės skiepų, iš anksto pa(si)sakykite apie tai seselei arba gydytojui.

Kokiais atvejais neturėčiau skiepytis?

Yra labai nedaug atvejų, kai skiepytis nerekomenduojama. Praneškite savo bendrosios praktikos gydytojui arba seselei jeigu:

- turite labai aukštą temperatūrą arba karščiuojate;
- turėjote traukulių ar priepuolių;
- anksčiau blogai reagavote į kuriuos nors skiepus;
- esate kam nors labai alergiškas; buvo sutrikęs kraujo krešėjimas;
- esate gydytas nuo vėžio;
- sirgote ligomis, kurios galėjo paveikti imuninę sistemą (pvz., leukemija, ŽIV arba AIDS);
- vartojate vaistus, kurie veikia imuninę sistemą (pvz., dideles dozes steroidų arba vaistus, skiriamus po organų persodinimo arba nuo vėžio);
- esate nėščia;
- sergate kita sunkia liga.

Tai dar nereiškia, kad jūsų negalima skiepyti, tačiau ši informacija padės gydytojui arba seselei nuspręsti, kurie skiepai jums geriausiai tinka ir, ar jums reikia duoti kitokių patarimų. Šeimos paveldimos ligos nėra priežastis nesiskiepyti.

Ar yra koks nors šalutinis poveikis?

Įprasta, kad dūrio vieta gali nežymiai patinti ir parausti. Kartais susidaro nedidelis, neskausmingas ir per kelias savaites išnykstantis sukietėjimas. Sunkesni šalutinio poveikio reiškiniai, tokie kaip, karščiavimas, galvos skausmas, svaigulys, pykinimas ir liaukų patinimas, pasitaiko retai.

Jei po paskiepijimo blogai jaučiatės, galite išgerti paracetamolio arba ibuprofeno. Atidžiai perskaitykite ant pakuotės pateiktus nurodymus ir išgerkite jūsų amžiui rekomenduojamą dozę. Jei būtina, po keturių-šešių valandų išgerkite dar vieną dozę. Jei po antrosios dozės temperatūra vis dar aukšta, kreipkitės į gydytoją.

Atminkite, jei esate jaunesni nei 16 metų, nevartokite vaistų, kurių sudėtyje yra aspirino.

Būtinai pasakykite savo gydytojui, jei turite kokių nors sveikatos sutrikimų, kurie gali būti susiję su skiepijimu.

Ar tai vieninteliai skiepai, kuriais reikia pasiskiepyti dabar?

Siekiant apsisaugoti nuo gimdos kaklelio vėžio vyresniame amžiuje, 12 -13 metų amžiaus merginoms (9-oje klasėje) patartina pasiskiepyti nuo žmogaus papilomos viruso (ŽPV). Skiepas atliekamas trim etapais per maždaug šešis mėnesius. Vyksta kampanija, kad šiuo metu visoms merginoms virš 9-tos klasės ir iki 18 metų amžiaus, kurioms nebuvo taikyta vakcina, ji bus pasiūlyta 2011 metais. Daugiau informacijos rasite www.helpprotectyourself.info

Kai skiepysitės Td/IPV, patartina pasitarti su sesele ar gydytoju, ar nesate praleidę kitų skiepų, pvz MenC ir MMR.

MMR vakcina

MMR vakcina saugo nuo tymų (M), kiaulytės (M) ir raudonukės (R; vokiški tymai).

Ypač svarbu pasitikrinti, ar esate pilnai paskiepytas MMR skiepu, nes kai kuriems vaiams nebuvo suleistos dvi MMR dozės. MMR skiepijimas buvo pradėtas 1988 metais, o antroji dozė buvo įvesta 1996 metais. Taigi, jei gimėte iki 1992 metų, jūs tikriausiai skiepijo tik vieną kartą.

Tuomet jums rekomenduojama antrą kartą pasiskiepyti kartu su Td/IPV skiepais. Jei tiksliai nežinote, pasiklauskite savo bendrosios praktikos gydytojo arba seselės.

Jei niekada nebuvote skiepytas(-a) MMR vakcina, reikia pasiskiepyti dabar ir dar vieną kartą praėjus mėnesiui.

Tymai, kiaulytė (parotitas) ir raudonukė gali sukelti rimtų komplikacijų.

- Tymai gali sukelti ausų uždegimą, kvėpavimo sistemos sutrikimus ir meningitą / encefalitą (smegenų uždegimą). 1 susirgimo atvejis iš 2500 - 5000 būna mirtinas.
- Kiaulytė gali sukelti kurtumą ar klausos sutrikimus, kurie paprastai dalinai arba visiškai atsistato. Berniukams ir suaugusiems vyrams gali patinti ir būti skausmingos sėklidės, o mergaitės ir suaugusios moterys gali susirgti kiaušidžių uždegimu. Ši liga būdavo dažniausia vaikų virusinio meningito priežastis.
- Raudonukė taip pat gali sukelti smegenų uždegimą ir sutrikdyti kraujo krešėjimą. Nėščioms moterims ji gali sukelti persileidimą arba rimtus vaisiaus sveikatos sutrikimus, pavyzdžiui aklumą, kurtumą, širdies ligas arba pažeisti smegenis.

Kokiais atvejais neturėčiau skiepytis MMR vakcina?

Yra labai nedaug atvejų, kai jūsų neturėtų skiepyti MMR vakcina, tačiau turite perspėti gydytoją arba seselę, jei turėjote kokių nors anksčiau išvardytų sutrikimų.

Ar MMR sukelia šalutinį poveikį?

MMR skiepai labai retai sukelia nepageidaujamą poveikį. Tarp savaitės ir 10-ties dienų po MMR skiepo, pradėjus veikti vakcinoje esančiai tymų daliai, galimas karščiavimas, gali išberti panašiai kaip sergant tymais ir pranykti apetitas. Taip pat gali atsirasti maudimas ir skausmai sanariuose.

Maždaug po dviejų savaitžių po MMR skiepo, pradėjus veikti vakcinoje esančiai raudonukės daliai, gali atsirasti išbėrimo dėmės panašios į sumušimus. Paprastai tai savaime praeina, tačiau pastebėję tokias dėmes, parodykite jas savo gydytojui.

Praėjus maždaug trijms savaitėms po skiepo, pradėjus veikti vakcinoje esančiai kiaulytės daliai, kartais gali atsirasti lengva kiaulytės požymiai.

MMR skiepo sukeltą šalutinį poveikį su tymų, kiaulytės ar raudonukės sukeltu šalutiniu poveikiu, nelieka abejonių, jog vakcina yra daug saugesnė nei ligos.

Žiniasklaidoje buvo daug rašoma apie MMR skiepą ir jo ryšį su autizmu tarp naujagimių. Tačiau yra daug įrodymų, kurie rodo, kad tarp pastarųjų dalykų nėra jokio ryšio. Tinklapiuose www.immunisation.nhs.org.uk arba www.dhsspsni.gov.uk/immunisation rasite daugiau informacijos.

Žinios apie meningitą ir kraujo užkrėtimą

Meningitas yra smegenų dangalų ištinimas. Tos pačios bakterijos, kurios sukelia meningitą gali sukelti ir sepsį (kraujo užkrėtimą). Abi ligos, tiek meningitas, tiek sepsis, yra labai pavojingos - jos gali sukelti nuolatinę negalią ar net mirtį, o požymiai gali pasireikšti labai staigiai, todėl gydytis reikia nedelsiant. Jei nebuvote paskiepyti nuo meningito C, padarykite tai dabar. MenC vakcina apsaugo tik nuo vieno tipo meningito ir kraujo užkrėtimo, todėl pravartu žinoti požymius ir simptomus.

Į ką turėtume atkreipti dėmesį?

Vyresniems vaikams, paaugliams ir suaugusiems, pagrindiniai **meningito** požymiai gali būti tokie:

- sustingęs kaklas (patikrinkite, ar gali pabučiuoti savo kelius arba juos paliesti kakta);
- didelis galvos skausmas (šis vienas, beje, nėra priežastis siekti medicinos pagalbos);
- ryškios šviesos baimė;
- vėmimas;
- karščiavimas;
- mieguistumas, reakcijos ar orientacijos sutrikimas;

- bėrimas.

Pagrindiniai **kraujo užkrėtimo** simptomai būna:

- mieguistumas, reakcijos ar orientacijos sutrikimas, painiojimas, nerišlumas (vėlus kraujo užkrėtimo požymis);
- stiprūs skausmai ir diegliai rankose, kojose ir sąnariuose;
- labai šaltos rankos ir pėdos;
- drebulys;
- padažnėjęs kvėpavimas;
- raudonos ar violetinės dėmės, kurios neišnyksta paspaudus (atlikite toliau aprašytą „stiklinės“ bandymą);
- vėmimas;
- karščiavimas;
- viduriavimas ir skrandžio spazmai.

Svarbu prisiminti, kad nebūtinai pasireiškia visi išvardyti simptomai. Pasireiškus išvardytiems požymiams, o ypač raudonomis ar violetinėms dėmėms, **skubiai kreipkitės** į medikus. Jei negalite susisiekti su gydytoju, ar išklausę patarimus telefonu vis dar nerimaujate, pasitikėkite savo intuicija ir važiuokite į skubios pagalbos skyrių artimiausioje ligoninėje.

Jei stipriai prispaudus stiklinę prie sepsinio (kraujo užkrėtimo) išbėrimo, išbėrimas neišnyks ir bus matomas per stiklą, reikia nedelsiant kreiptis pagalbos į gydytoją.

Kur galėčiau gauti daugiau informacijos?

Meningitis Research Foundation (Meningito Tyrimų Fondas) ir Meningitis Trust (Meningito Fondas) teikia informaciją apie meningitą.

Galite skambinti nemokamai 24 valandas per parą veikiančiu pagalbos telefonu 080 8800 3344 Meningitis Research Foundation arba apsilankyti tinklapyje www.meningitis.org Taip pat galite skambinti nemokamai 24 valandas per parą veikiančiu pagalbos telefonu 0800 028 1828 arba apsilankyti tinklapyje www.meningitis-trust.org

Įprasta vaikų skiepavimo programa

Kada skiepyti	Ligos, nuo kurių saugo vakcinos/skiepai	Kaip skiepijama
2 mėnesių amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas (Amerikinis kosulys), poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
3 mėnesių amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Meningitas C	Viena injekcija
4 mėnesių amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Meningitas C	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
12 mėnesių amžiaus	Hib infekcija ir meningitas C	Viena injekcija
15 mėnesių amžiaus	Tymai, kiaulytė ir raudonukė	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
3 - 5 metų amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas ir poliomielitas	Viena injekcija
	Tymai, kiaulytė ir raudonukė	Viena injekcija
Mergaitės 12-13 metų amžiaus	Gimdos kaklelio vėžį sukelia žmogaus papilomos viruso tipai 16 ir 18	Trys injekcijos per šešis mėnesius
14-18 metų amžiaus	Stabligė, difterija ir poliomielitas	Viena injekcija

Jeį praleidote kurį nors iš šių skiepų, tai niekada nevēlu pasivyti. Būtinai pasiteiraukite, ar buvote skiepytas/a MenC vakcina ir dviejų dozių MMR vakcina. Jei nebuvote ar nesate tuo tikras tikras - kreipkitės į savo gydytoją (GP) ar mokyklos seselę.

Jeį norite gauti papildomos informacijos apie skiepavimą, apsilankykite svetainėje DHSSPS www.dhsspsni.gov.uk/immunisation arba Jungtinei Karalystei skirtame tinklapyje www.immunisation.nhs.uk, o dėl informacijos apie ŽPV apsilankykite www.helpprotectyourself.info

Produced by the **Public Health Agency** on behalf of the Department of Health, Social Services and Public Safety. Crown Copyright material reproduced with the permission of the Controller of HMSO and the Queen's Printer for Scotland.

02/10